

T.C.
ŞIRNAK VALİLİĞİ
İl Gıda Tarım ve Orman Müdürlüğü

BİÇER DÖVERLE HASATTA
DANE VE SAP KAYIPLARI

2019

DANE VE SAP KAYBININ ÖNEMİ

İlimizde her yıl yaklaşık 7.000.000 dekar hububat ekili alan biçerdöverlerle hasat edilmektedir. Biçerdöverlerle yapılan hasatta insan ve makine hatalarından kaynaklanan nedenlerle dana kayıpları olması kaçınılmazdır. Ancak bu kayıpların teknik olarak kabul edilebilir azami sınırı %2 dir. Bu oran, hasat esnasında biçilen 100 kg danenin, 98 kg mın dane deposuna, 2 kg nın ise toprağa döküldüğünü ifade eder. Basit bir hesaplama;

1 dekardan 300 kg buğday aldığımızı düşünelim. Bu miktarın %2 ye denk gelen 6 kg.ı toprağa dökülsün.6 kg.lık kaybın bugünkü piyasa şartlarında parasal değeri 4.0 TL'dir. Bu değer 1000 dekada 4000 TL, 30.000 dekarlık bir mahallemizde 120.000TL İlimizde biçerdöverle hasat edilen 7.000.000 dekada ise 28.000.000 TL' yi bulur. Bu hiçte azımsanmayacak kadar büyük bir kayıptır.

Bugün biçerdöverlerle hasat yapılan alanlarda dikkatsizlik ve ayarsızlıklar sebebiyle meydana gelen dane kayıpları %10' ları bulabilir. O kadar emek harcayarak yetiştirdiğimiz mahsulün her 100 kilosundan 10 kilosunun toprağa gittiğini düşündüğümüzde belki 5-10 dekar alanda bir yekun teşkil etmez ama binlerce, milyonlarca dönüm alanda çok büyük miktarlara ulaşabilir.

Biçerdöver operatörlerinin mahsulü tarlanın yüzeyine bağlı olarak biçilmesi gereken (maksimum 15 cm.) yüksekliğin üzerinden biçmeleri tarlada sap kaybına neden olmaktadır. Tarlada kalan saplar bir sonraki ekim için yapılacak toprak işlemeyi zorlaştırmakta ve anız yangınlarını tetiklemektedir.

HASAT SIRASINDA OLUŞAN DANE KAYBININ SEBEPLERİ NELERDİR

1-Hasat esnasında oluşan dane kayıplarının temelinde biçerdöver operatörlerinin eğitim eksikliği vardır. Mahsulün durumuna göre yapılması gereken biçerdöver ayarlarını bilmediklerinden dolayı kayıplar artmaktadır. Belgesiz sürücüler İl Müdürlüğümüz ve İlçe Halk Eğitim Müdürlükleri ile işbirliği halinde açılan “**Biçerdöver Operatörü Yetiştirme Kursları**” na katılarak bu eksikliklerini giderebilir ve operatör belgesine sahip olabilirler.

2-Biçerdöver sahiplerinin fazla kazanç sağlama istekleri de dane kaybının diğer nedenidir. Bir biçerdöver bir günde uygun Şartlarda (mahsule çığ düşene kadar) 200-250 dekar alanı hasat edebilir. Biçerdöver sahibi günde 400 dekar alanı biçmek isterse geliri doğal olarak artacaktır. Ancak bunu sağlamanın tek yolu ise **hızlı biçim** yapmaktır. Hızlı biçim ise biçerdöverin harmanlama, ayırma ve temizleme kalitesini düşüreceğinden dane kaybına sebebiyet verecektir.

3-Üreticilerimizin konuya gerekli önemi vermemelerini de neden olarak sayabiliriz. Özellikle hatalı toprak işleme sonucu tarlanın tesviyesinin bozuk olması, tarladaki büyük taşların toplanmaması, ekim ve gübreleme hataları, yanlış tohumluk seçimi, yabancı ot mücadelesinin iyi yapılamaması ve biçim esnasında biçilen alanı ve namlu altını kontrol etmeyip biçerdöver sahip veya operatörlerini uyarmamaları dane kayıpları nedenlerindedir.

4-Bir diğer nedende biçerdöverden kaynaklanan kayıplardır. Özellikle eski ve ayar tutmayan biçerdöverlerde paslanma ve hasar sonucu meydana gelen deliklerden (özellikle elavatorler, helezonlar ve dane deposunda), sızdırmazlık için kullanılan beşik fitilleri ve getlerin den toprağa dökülen kayıplardır.

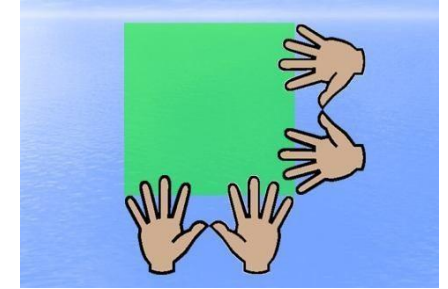
DANE KAYBINI NASIL ÖLÇERİZ.

Çiftçilerimiz için dane kaybını belirlemede pratik olması açısından en uygun metot iki karış metoduudur. İki karış metodunda ölçüm için biçilen yerdeki sapları ayırarak şekilde görüldüğü gibi bir kenarı iki karış olacak şekilde kare belirlenir. Kare içindeki daneler ve başaklar sayılır. Dekara verimi de dikkate alarak tahmini dane kaybı bulunur.

Ölçüm için çiftçinin bilmesi gereken iki şey vardır.

- 1-Tarlanın tahmini dekada verimi
- 2-%1 kayba denk gelecek dane

sayısı

Çiftçilerimiz tarlasının dekada verimini kendi tecrübelerine dayanarak veya sorarak öğrenebilirler. %1 dane kaybına karşılık gelecek dane sayısı ise böyledir.

Ölçüm için, biçilen yerdeki namulun herhangi bir yerinden iki karışa iki karışlık bir kare çizilir. Kare içinde kalan daneler ve başaklardaki danelerde dahil edilerek sayılır.

Dekara verimi de dikkate alarak tahmini dane kaybı bulunur. Çiftçilerimiz, kabul edilebilir seviyedeki dane kayıbından (%2) daha fazla kayıp tespit etmesi halinde operatörü uyarır veya ilgililere başvurabilirler.

Dekara Verim (Kg/Da)	% 1 kayıp için dane sayısı	% 2 kayıp için dane sayısı
100	5	10
150	7	14
200	9	18
250	11	22
300	13	26
350	15	30
400	18	36
450	20	40
500	22	44
600	27	54
700	31	62

Örnek:

Dekara verimini 300 tahmin edilen bir tarlanın hasadında iki karışık kare alan içerisinde 13 dane bulunmuştur. Hasadı yapan biçerdöverin dane kaybı % kaçtır?

Bulunan dane sayısı olan 13, cetveldeki dekara verim hizasındaki 300 ün altındaki rakama yani 13'e bölüldüğünde 1 bulunur ki bu rakam hasadı yapan biçerdöverin dane kaybının % 1 olduğunu gösterir.

şayet bulduğumuz dane sayısı 13 yerine 26 olsa idi dane kaybı % 2 olacaktı.

şayet ilimizin o yıl için kabul edilebilir dane kaybı % 2 ise, çiftçi iki karışık kare alanda 27 ve daha yukarı dane bulduğunda operatörü uyarmalıdır.

DANE VE SAP KAYIPLARINI NASIL ÖNLEYEBİLİRİZ

Burada hem çiftçilerimize hem de biçerdöver operatörü ve sahiplerine görev düğmektedir.

Çiftçilerimize düşen görevler;

*Özellikle biçerdöver operatör belgesine sahip biçerdöver sürücülerine tarlamızı biçirtmeliyiz.

*Tarlamızı tek tek biçirmek yerine muhtarlar aracılığıyla tüm köy arazisinin biçilmesi için biçerdöver sahipleriyle hukuki geçerliliği olan sözleşme yapmalıyız.

*Tesviyesiz, taşlı ve otlu tarlalarda başak kaybı dolayısıyla dane kaybı fazla olur. Bu hususu unutmamalı biçerdöver operatörünü suçlamamalı, gerekli önlemi zamanında almalıyız.

*Mahsulümüzü hasat olgunluğuna gelmeden hasat ettirmemeliyiz.

*Sabah çok erken ve akşam geç saatlerde yapılan hasatta çiğ (iba) nedeniyle başak atmanın daha fazla olacağını unutmamalı ve hasada izin vermemeliyiz.

*Tarla sahipleri, biçerdöver tarlada çalışırken biçilen yerleri ve namlu altlarını sürekli kontrol etmeli, iki karış yöntemiyle dane kaybını tespit etmeli (%2 dane kaybı için 300 kg /dekar tarla veriminde namlu altında en fazla 26 adet dane olmalıdır),eğer % 2 kaybın üzerinde kayıp varsa operatörü uyarmalıdır. Eğer uyarılarınıza rağmen dökmeye devam edilirse bağlı olduğunuz ilçe kontrol ekiplerine haber veriniz.

*Her ilçemizde biçerdöver kontrol ekipleri kurulmuştur. Kontrolörlerin görevlerini yapmalarına yardımcı olunuz.

Biçerdöver Sahipleri ve Operatörlerine düğen görevler;

İlimizde yayımlanan Valilik Kararına uygun şekilde biçim yapacaklardır. Buna göre;

*"Biçerdöver Operatör Belgesi" bulunmayanlar biçerdöver operatörü olarak çalışamazlar ve biçerdöver sahipleri tarafından çalıştırılmazlar.

*Biçerdöver operatörleri Ankara İli mülki hudutları içerisinde yapılacak hasat sırasında tespit edilen % 2 maksimum dane kayıp oranını geçmeyecektir.

*Biçerdöver sahipleri 6'ğar kiloluk 2 adet yangın söndürücüsüz biçerdöver çalıştıramaz.

*Biçerdöver sahipleri ve biçerdöver kullanıcıları yetkililerce talep edilmesi halinde kimliklerini bildirmek zorundadırlar.

*Hasat olgunluğuna gelmemiş ürünler biçilmeyecek, biçerdöverler hasat edilecek her tarlanın durumuna göre yeniden ayarlanacak, hızlı ve yüksekte biçim yapılmayacak, gece iba düştüğünde hasada son verilecek, dönüm başı bırakacak şekilde döne döne biçim yapılmayacak, yatık ürünlerin hasadında sap kaldırmacı, zayıf ürünlerin hasadında ise getler mutlaka kullanılacaktır.

*Kontrol ekiplerince kontrol edildiklerinde görevlilere yardımcı olacaklar, operatör belgelerini ve kimliklerini yanlarında taşıyacaklardır.

Valilik Kararına uygun hasat yapmadıkları kontrol ekiplerince tespit edildiğinde 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 32. ve 40. maddeleri gereği hem biçerdöver sahibi hem de biçerdöver operatörü ayrı ayrı idari para cezasına çarptırılacaklardır.

Adres	Yeni Mahalle Cizre Caddesi Merkez/ŞIRNAK
Santral	0486 216 2085
Belgegeçer	0486 216 2084
e-mail	sirnak@tarimorman.gov.tr
web	http://sirnak.tarimorman.gov.tr